

EMILI BRONTE

**ORKANSKI
VISOVI**

Preveo s engleskog
Živojin Simić

■ Laguna ■

Naslov originala

Emily Brontë

WUTHERING HEIGHTS

Translation copyright © ovog izdanja 2023, LAGUNA

KLASICI
SVETSKE
KNJIZEVNOSTI

Knjiga br. 49

Sadržaj

<i>Dahćem, tonem, drhtim, nestajem!</i> Nemirni snovi podzemnih spavača	9
(Brana Miladinov)	
ORKANSKI VISOVI	25
O autorki	357

**ORKANSKI
VISOVI**

Glava prva

1801. – Tek što sam se vratio iz posete svom kućevlasniku – usamljenom susedu s kojim ću imati neprijatnosti. Zaista je ovo lep kraj! Ne verujem da bih u celoj Engleskoj mogao naći mesto tako potpuno udaljeno od svakog društvenog života. Savršen kraj za čovekomrscu, a g. Hitklif i ja veoma smo pogodan par da podelimo tu usamljenost. Osobit čovek! Ni sanjao nije kakvu sam naklonost osetio prema njemu kad sam opazio kako mu se crne oči nepoverljivo povukoše pod obrve kad sam dojahao, i kako mu se prsti, sa odlučnošću, još dublje zavukoše u džepove prsluka kad mu rekoh svoje ime.

„Gospodin Hitklif?“, rekoh. On mi odgovori klimanjem glave.

„Ja sam gospodin Lokvud, vaš novi zakupac, gospodine. Čast mi je što mogu da vas posetim odmah po svom dolasku i izrazim nadu da vas nije uznemirilo moje uporno traženje da mi izdate pod zakup Traškros grejndž: juče sam čuo da ste se nosili mišlju...“

„Traškros grejndž je moj, gospodine“, prekide me uzmičući. „Nikom ne bih dopustio da me uznemirava kad bih mogao to da sprečim – uđite!“

To „uđite“ je izgovoreno kroza zube i značilo je „idi dođavola“. Čak ni kapija, na koju se naslonio, ne učini prijateljski pokret na te reči. Mislim da su me sve te okolnosti navele da prihvatim poziv: zainteresovao me je čovek koji je izgledao povučenije od mene.

Kad je video da moj konj gura grudima lanac na kapiji, on ispruži ruku i otkači ga, a onda mrzovoljno pođe stazom ispred mene, viknuvši dok smo ulazili u dvorište: „Džozefe, prihvati konja gospodina Lokvuda i donesi vina.“

„Čini mi se da mu je ovo sva kućna posluga“, bila je misao koju mi izazva ovo dvostruko naređenje. „Nije čudo što je trava izrasla među kamenim pločama i što mu jedino stoka podseca živu ogradu.“

Džozef je bio postariji čovek ili, bolje reći, starac. Možda veoma star, ali krepak i mišićav. „Pomozi nam bože!“, mrmljao je za sebe glasom mrzovoljnog čangrizala dok mi je prihvatao konja, i gledao me tako kiselo da sam milostivo pretpostavio kako mu je potrebna božanska pomoć da bi svario svoj ručak i da se njegovo prizivanje božje pomoći ne odnosi na moj neočekivani dolazak.

Orkanski visovi je ime kuće gospodina Hitklifa. Pridev „orkanski“ označava atmosfersku huku kojoj je ovo mesto izloženo za vreme nepogode. Verovatno da se ovde gore u svako doba mogu dobro provetriti. Čovek može da oceni snagu severnog vetra koji duva preko ovog brda kad vidi koliko su nagnute na jednu stranu zakržljale jele iza kuće i kako suvo trnje pruža svoje grane u jednom pravcu kao da prosi milostinju od sunca. Na sreću, arhitekta je bio predostrožan pa je sazidao jaku zgradu. Uski prozori su duboko uvučeni u zidove, a uglovi zaštićeni ogromnim isturenim kamenovima.

Pre nego što sam prešao prag, zastao sam da se divim mnogobrojnim grotesknim figurama koje su ukrašavale fasadu, a naročito glavna vrata, iznad kojih sam, među mnoštvom okrnjenih grifona i bestidnih dečaka, pročitao godinu 1500. i ime

Hariton Ernšo. Napravio bih nekoliko primedaba i zamolio mrzovoljnog vlasnika da mi ukratko ispriča istoriju tog mesta, ali njegovo držanje na vratima kao da je govorilo ili da odmah uđem ili da odem, a ja nisam želeo da povećam njegovo nestrpljenje pre nego što razgledam unutrašnjost kuće.

Jedan korak nas je doveo u porodičnu dnevnu sobu, ispred koje nije bilo ni hodnika ni predsoblja. U ovom kraju se takva soba zove „kuća“. Ona je obično i kuhinja i soba za goste, ali u Orkanskim visovima mislim da je kuhinja morala biti sasvim u drugom delu zgrade: čuo sam razgovor i zveku posuđa iz daleke unutrašnjosti, a nisam primetio ništa po čemu bi se zaključilo da se nešto prži, kuva ili peče na ogromnom ognjištu, niti su se sijali po zidovima bakarni sudovi ili limene tepsije. Ipak su se u jednom uglu sijali i toplo zračili redovi kalajnog posuđa prošaranog srebrnim bokalima i krčazima, a sve je to bilo poređano jedno iznad drugog na velikom hrastovom ormanu i dosezalo do same tavanice. Tavanica nije bila urađena: ceo njen sklop bio je izložen radoznom oku, izuzev mesta gde ju je zaklanjao drveni ram natovaren ovsenim kolačima i gomilama osušenih goveđih, ovčjih i svinjskih butova. Iznad odžaka je bilo nekoliko ružnih starinskih pušaka, par revolvera, a kao ukras, na polici iznad ognjišta, stajale su tri kitnjasto islikane limene kutije. Pod je bio od glatkog belog kamena, stolice sa visokim naslonima, primitivne izrade, obojene zeleno, i jedna ili dve masivne crne naslonjače nazirale su se u senci. U udubljenju ispod ormana ležala je mrka lovačka kučka, okružena gomilom štenadi, koja su skičala. U ostalim udubljenjima bilo je još pasa.

Ovakva prostorija i nameštaj ne bi bili ništa neobično kad bi pripadali jednostavnom farmeru sa severa, tvrdoglavog izraza lica i snažnih udova, kome dobro pristaju čakšire i dokolenice. Takvu osobu, zavaljenu u naslonjači, sa bokalom penušavog piva na okruglom stolu pred sobom, možete videti svuda unakolo na pet do šest milja u ovim brdima ako naidete u pravo

vreme posle ručka. Ali gospodin Hitklif je neobična suprotnost u odnosu na svoje mesto stanovanja i način života. Po mrkoj boji kože liči na Ciganina, a po odelu i ponašanju na džentlmena; to će reći, na džentlmena liči onoliko koliko i mnogi zemljoposednici. Prilično aljkav, možda, mada ipak ne izgleda loše zbog te nemarnosti, jer je prav i lepo građen, ali je prilično zlovoljan. Možda bi neko mogao posumnjati da je donekle ohol zato što nije vaspitan. Ali naklonost koju osećam prema njemu govori mi da to nije tačno: instinktivno znam da njegova uzdržljivost potiče iz odvratnosti prema nametljivom pokazivanju osećanja – prema izražavanju uzajamnih ljubaznosti. On će i voleti i mrzeti prikriveno, a smatrati da je drskost ako ga neko voli ili mrzi otvoreno. Ali isuviše sam brz: pripisujem mu olako sopstvene osobine. Možda se njegovi razlozi koji ga zadržavaju da ne pruži ruku osobi s kojom se upoznaje razlikuju od mojih. Nadam se da je moja priroda nešto posebno; moja draga mati mi je govorila kako nikad neću imati udoban dom, i baš prošlog leta sam dokazao da nisam dostojan takvog doma.

Dok sam uživao mesec dana na morskoj obali, našao sam se u društvu jednog čarobnog bića – prave boginje u mojim očima sve dok nije počela da obraća pažnju na mene. Nikad joj nisam „izjavio ljubav“ rečima, ali, ako pogledi govore, i najobičniji idiot je mogao pogoditi da sam bio zaljubljen do ušiju. Najzad me je shvatila i uzvratila mi pogled – najljupkiji koji se može zamisliti. A šta sam ja učinio? Priznajem sa stidom – ledeno sam se povukao u sebe kao puž; od svakog njenog pogleda postajao sam ledeniji i povlačio se dublje, dok najzad jedna, naivna devojka nije počela da sumnja u svoja čula i, savladana zbunjenošću što je pogrešila, nagovorila majku da otputuju. Zbog ovakve čudne promene u svom ponašanju stekao sam glas čoveka smišljeno bezosećajnog. Samo ja znam koliko to nisam zaslužio.

Sedoh pored ognjišta, na stolicu naspram one kojoj je prišao moj kućevlasnik, i nastade ćutanje ispunjeno pokušajem da

pomilujem kučku, koja je bila napustila štenad i kao vuk mi se prišunjala do nogu; gubicu je otvorila a kroz bele zube curila joj je voda od želje da ujede. Na moje milovanje odgovorila je dugim, potmulim režanjem.

„Bolje bi vam bilo da ostavite kučku na miru“, zareža i gospodin Hitklif pa, da bi se uzdržao od žešćeg izraza ljutine, lupi nogom o pod. „Ona nije navikla da je maze – niti je zato držimo.“ Zatim, prilazeći vratima, viknu: „Džozefe!“

Džozef promrmlja nešto nerazgovetno duboko dole u podrumu, ali se ne ču da se penje, pa zato njegov gospodar siđe u podrum a mene ostavi samog sa opasnom kučkom i dva ljuta čupava ovčarska psa, koji su zajedno s njom revnosno motrili na svaki moj pokret. Kako nisam želeo da osetim njihove očnjake, sedeo sam mirno, ali pošto sam mislio da neće razumeti neme uvrede, na nesreću, počnem da namigujem i da se kezim na taj trio, a neka promena u izrazu moga lica toliko naljuti gospođu kučku da se iznenada razbesne i skoči mi na kolena. Oterah je i požurih da stavim sto između nje i sebe. Ovaj postupak ih sve razbesne: desetina četvoronožnih demona raznog uzrasta dojuri iz svojih skrovišta na sredinu sobe. Osetih da su moje pete i krajevi kaputa glavni predmeti napada; odbijajući veće napadače žaračem što sam bolje umeo, bio sam primoran da od ukućana glasno zatražim pomoć da se ponovo uspostavi mir.

Gospodin Hitklif i njegov sluga peli su se uz podrumske stepenice s ravnodušnošću koja me je dovodila do besa. Mislim da se ni za sekund nisu peli brže nego obično, iako je oko ognjišta besneo pravi uragan od skakanja i lajanja. Na sreću, neka osoba iz kuhinje bila je mnogo brža: snažna žena, zadignute haljine, golih ruku i obraza zajapurenih od vatre, jurnu među nas razmahujući tiganjem. Upotrebila je to oružje i jezik tako da se bura odmah stiša, a ona osta dahćući, grudi su joj se dizale i spuštale kao talasi na moru posle jakog vetra, kad gospodar stupi na scenu.

„Šta se događa, dođavola?“ , zapita, gledajući me tako da nisam mogao više da izdržim posle ovog negostoljubivog postupka.

„Zaista, dođavola!“ , promrsio sam. „Čopor pobesnelih svinja ne bi mogao biti gori od vaših životinja, gospodine. To vam je isto kao da ste ostavili nepoznatog čoveka sa čoporom tigrova!“

„Oni ne kidišu na osobe koje ništa ne diraju“ , primeti, stavlajući bocu ispred mene i nameštajući sto na mesto gde je bio. „Dužnost pasa je da budno paze. Hoćete li čašu vina?“

„Neću, hvala.“

„Da vas nisu ujeli?“

„Da su me ujeli, videli bi svoje.“

Hitklifovo lice se iskrivi u osmeh.

„Hajde, hajde, uzrujan ste, gospodine Lokvude. Popijte malo vina. U ovoj kući gosti su toliko retki da ja i moji psi, moram priznati, gotovo i ne umemo da ih dočekamo. U vaše zdravlje, gospodine!“

Poklonih mu se i uzvratih zdravicu. Počeo sam da shvatam da bi bilo glupo sedeti i duvati zbog lošeg ponašanja čopora džukaca, a nisam bio ni voljan da se ovaj čovek i dalje zabavlja na moj račun, jer je humor uzeo takav pravac. I on, verovatno, nošen razboritom mišlju da je glupo vređati dobrog zakupca, opusti se i poče, lakonskim stilom, skraćujući zamenice i pomoćne glagole, da govori o predmetu za koji je pretpostavljao da će me zanimati – o dobrim i lošim stranama mesta u kome sad stanujem. U razgovoru o temama kojih smo se dotakli, otkrio sam da je veoma inteligentan, a pre nego što sam pošao kući, osmelio sam se da mu predložim da ga posetim i sutradan. On očigledno nije želeo da mu se ponovo namećem. Ali ipak ću otići. Čudo jedno kako se osećam društveno u poređenju s njim.

Glava druga

Juče posle podne bilo je maglovito i hladno. Pomišljao sam da ostanem pored vatre u sobi za rad umesto da gazim kroz vres i blato do Orkanskih visova. Međutim, kad sam se posle ručka (*nota bene* – ručak je između dvanaest i jedan; domaćica, postarija dama, koju sam uzeo zajedno s kućom, nije mogla ili nije htela da shvati moj zahtev da mi se ručak služi u pet) popeo stepeništem s tom lenjom namerom i ušao u sobu, ugledao sam sluškinju na kolenima, okruženu četkama i kantama za ugalj, kako podiže paklenu prašinu gaseći plamen gomilama ugara-ka. Taj prizor me natera da se odmah vratim. Uzeo sam šešir i posle četiri milje hoda stigao pred kapiju Hitklifovog vrta baš na vreme da izbegnem prve paperjaste pahuljice naleta vejavice.

Na tom vetrovitom golom vrhu zemlja je bila tvrda i crna od mraza, a vazduh tako hladan da sam se sav tresao. Kako nisam mogao da otkačim lanac, preskočio sam kapiju, ustrčao uz kamenom popločanu stazu oivičenu retkim žbunjem ogrozda i zakucao na vrata. Kucao sam dok mi zglavci ne zabrideše i psi ne zalajaše.

„Podli ukućani“, grdio sam u sebi, „zaslužujete da uvek budete odvojeni od ljudskog roda zbog svoje grube negostoljubivosti!

Ne bih bar danju zaključavao svoja vrata. Baš me briga – ući ću!“ Pošto sam doneo takvu odluku, zgrabio sam kvaku i snažno je drmusao. Džozef, s kiselim izrazom lica, promoli glavu kroz okrugli prozor na ambaru.

„Šta hoćete?“ viknu. „Gospodar je u toru. Idite okolo ako hoćete da razgovarate s njim.“

„Zar nema nikoga unutra da mi otvori vrata?“ viknuh.

„Samo je gospođa unutra, a ona vam neće otvoriti pa makar grlo derali do mraka.“

„Zašto? Zar joj ne možete reći ko sam, a, Džozefe?“

„Nikako! Neću da se petljam u to“, promrmlja, i glava nestade.

Počeo je da pada gust sneg. Zgrabio sam kvaku da još jednom pokušam, kad se u dvorištu pojavi neki mladić bez kaputa i s vilama na ramenu. Viknu mi da pođem za njim, i pošto smo prošli kroz perionicu i popločan deo dvorišta u kojem je bila šupa za ugalj, pumpa i golubarnik, stigli smo najzad u veliku, toplu, veselu odaju u kojoj sam prvi put bio primljen. Bila je divno osvetljena velikom vatrom naloženom ugljem, tresetom i drvima; milo mi je bilo što sam blizu stola, postavljenog za bogatu večeru, ugledao „gospođu“, osobu o čijem postojanju nisam ni sanjao. Poklonih se i pričekah, verujući da će mi ponuditi da sednem. Ona me pogleda, zavali se u stolicu i osta nepomična i nema.

„Ružno vreme!“ rekoh. „Gospođo Hitklif, mora da su vrata malo oštećena zbog nemara vaše posluge, jedva sam uspeo da ih dozovem.“

Ona ne otvori usta. Gledao sam je, a i ona mene; u svakom slučaju, posmatrala me je hladno, bezobzirno, do krajnje mere zbunjujuće i neprijatno.

„Sedite“, reče mladić osorno. „On će odmah doći.“ Poslušao sam, nakašljao se i pozvao Džuno, koja je blagoizvolela, pri ovom drugom susretu, da mahne vrhom repa kao znak da me je poznala.

„Lepa životinja!“, opet započeh razgovor. „Gospođo, nameravate li da razdelite njene mladunce?“

„Oni nisu moji“, odgovori ljubazna domaćica, nabusitije nego što bi i sam Hitklif odgovorio.

„A, vaši ljubimci su ovde?“, nastavih, okrenuvši se jednom tamnom jastuku na kojem je ležala gomila nečega što je ličilo na mačke.

„Čudan izbor ljubimaca!“, primeti ona prezrivo.

Na nesreću, to je bila gomila mrtvih zečeva. Još jednom se nakašljah i primakoh se vatri, ponavljajući svoju primedbu o ružnom vremenu.

„Nije trebalo da izlazite“, rekla je i podigla se da dohvati s police iznad ognjišta jednu islikanu limenu kutiju.

Sedela je zaklonjena od svetlosti, a sad, kad je ustala, mogao sam jasno da vidim celu njenu priliku i izraz lica. Bila je vitka i, očigledno, vrlo mlada. Imala je lep stas i najjedinstvenije lišce koje sam ikad imao zadovoljstvo da vidim; sitne crte, veoma pravilne, svetloplavi ili, bolje reći, zlatni uvojci slobodno su joj padali po nežnom vratu, a oči, da su imale prijatan izraz, bile bi neodoljive. Na sreću po moje zaljubljivo srce, jedino osećanje koje su izražavale lebdelo je između prezira i neke vrste oćanja, što je bilo sasvim neprirodno. Kutije su bile gotovo van njenog domašaja. Napravih pokret da joj pomognem; ona se okomi na mene kao što bi se tvrđica okomio na nekoga ko bi pokušao da mu pomogne pri brojanju zlata.

„Ne treba mi vaša pomoć“, obrecnu se. „Mogu ih i sama dohvatiti.“

„Izvinite“, požurih da odgovorim.

„Da li ste pozvani na čaj?“, zapita me pripasujući keclju preko uredne crne haljine i prinoseći čajniku kašičicu čaja.

„Rado bih popio jednu šolju“, odgovorio sam.

„Da li ste pozvani?“, ponovi ona.

„Nisam“, rekoh osmehnuvši se. „Vi treba da me pozovete.“

Ona baci čaj u kutiju, baci i kašičicu i ponovo sede ljutito; čelo joj se nabra a rumena donja usna se napući kao u deteta kad hoće da zaplače.

Za to vreme mladić je ogrnuo pohaban kaput i stojeći uspravno pored vatre gledao me iskosa kao da između nas postoji smrtna zavada. Bio sam u nedoumici da li je on sluga ili nije: odelo i govor bili su mu prostački, bez imalo otmenosti koja se primećivala kod gospodina i gospođe Hitklif. Njegove guste smeđe kovrdže bile su neuredne i nenegovane, neobrijani zalisci visili kao u medveda, ruke crne kao u običnog radnika, a, ipak, ponašanje mu je bilo slobodno, gotovo oholo, i nije pokazivao nikakvu poniznost sluge prema gospodarici kuće. U nedostatku vidljivih dokaza o njegovom položaju, smatrao sam da je najbolje da ne obraćam pažnju na njegovo čudno ponašanje. Pet minuta docnije dolazak gospodina Hitklifa oslobodio me je do izvesne mere nelagodnog položaja.

„Vidite, gospodine, došao sam, kao što sam obećao!“, uzviknuh, praveći se veseo. „Bojim se da će me rđavo vreme naterati da se zadržim ovde pola sata, ako mi pružite zaklon za to vreme.“

„Polu sata?“, reče, otresajući bele pahuljice sa odela. „Čudim se što ste izabrali da po vejavici lutate okolo. Zna li da se izlazete opasnosti da se izgubite u močvari? U ovakvim večerima često izgube put i oni koji dobro poznaju ove pustare, a mogu vam reći da zasad nema izgleda da će nevreme prestati.“

„Možda bi jedan od vaših momaka mogao da me odvede pa da prenoći u Grejndžu – možete li mi dati jednog?“

„Ne mogu.“

„Ah, tako! Onda se moram osloniti na sopstvenu mudrost.“

„Ha!“

„Hoćeš li skuvati taj čaj?“, zapita onaj u pohabanom kaputu, i svoj ljutiti pogled prenese s mene na mladu damu.

„Hoće li i *on* piti čaj?“, obrati se ona Hitklifu.

„Skuvaj ga već jednom“, bio je odgovor, izgovoren tako besno da se trgoh. Ton kojim su reči bile izgovorene otkrivao je zaista rđavu prirodu. Nisam više bio sklon da Hitklifa nazivam osobitim. Kad je čaj bio gotov, pozvao me je: „Gospodine, privucite svoju stolicu.“ Svi posedasmo za sto, i prosti mladić takođe. Vladala je stroga tišina za vreme čaja.

Mislio sam, ako sam ja izazvao oblak, treba i da ga rasteram. Nemoguće je da oni svaki dan sede ovako smrknuti i ćutljivi, nemoguće je, ma koliko da su rđave naravi, da je opšta namrgođenost njihov svakodnevni izraz.

„Čudno“, počeh u pauzi između dve šolje čaja, „čudno je kako običaji utiču na naš ukus i ideje. Mnogi ne bi mogli ni da zamisle da može postojati sreća u životu potpuno odvojenom od sveta, kakav vi vodite, gospodine Hitklife; ipak, usuđujem se reći da, okruženi porodicom i sa svojom ljubaznom gospođom, koja kao dobar duh vodi vašu kuću i vlada vašim srcem...“

„Moja ljubazna gospođa!“ upade mi u reč on sa gotovo satanskim podsmehom na licu. „Gde je ona – moja ljubazna gospođa?“

„Mislim na gospođu Hitklif, vašu ženu.“

„Ah, da, hoćete da kažete da je njen duh uzeo ulogu anđela čuvara i da bdi nad srećom Orkanskih visova, iako njenog tela nema više. To hoćete da kažete?“

Uvidevši da sam učinio grešku, pokušao sam da je ispravim. Mogao sam i sam videti da postoji isuviše velika razlika u godinama između njega i mlade dame da bi bili muž i žena. Njemu je bilo oko četrdeset; to je doba umne snage, u kome ljudi retko gaje iluzije da bi se mlada devojka udala za njih iz ljubavi. Takav san je ostavljen za utehu u godinama starenja. Ona je izgledala kao da nema ni sedamnaest.

Tad mi sinu... „Klipan pored mene, koji pije čaj iz činije i jede hleb neopranih ruku, mora da je njen muž: mladi Hitklif, svakako. To se dešava kad se neko živ zakopa. Udala se za tog neotesanka samo zato što nije znala da postoje bolji ljudi!

Žalosno – moram paziti da ne izazovem kod nje kajanje što je učinila takav izbor!“ Ova poslednja misao može da ostavi utisak kao da sam uobražen; ali nije tako. Moj sused mi je bio skoro odvratn; iz iskustva sam znao da sam prilično privlačan.

„Gospođa Hitklif je moja snaha“, reče Hitklif, potvrđujući moju pretpostavku. Dok je govorio, čudno ju je gledao: pogledom punim mržnje, sem ako su mu mišići lica tako izopačeno sazdana da ne tumače, kao kod ostalog sveta, osećanja njegove duše.

„A, sad razumem, gospodar dobre vile“, rekoh okrenuvši se svom susedu.

Ovo je bilo još gore. Mladić pocrvene i steže pesnice, kao da smera da me napadne. Ali se ubrzo pribra i stiša buru grubom psovkom promrmljanom na moj račun, koju sam se potrudio da ne primetim.

„Gospodine, nemate sreće u svojim nagađanjima“, primeti moj domaćin. „Nijedan od nas nema tu sreću da mu pripada vaša dobra vila; njen muž je umro. Rekao sam vam da mi je snaha, što znači da se udala za mog sina.“

„A ovaj mladić...“

„Ni u kom slučaju nije moj sin!“

Hitklif se opet osmehnu, kao da je isuviše smela šala prišivati mu da je otac ovog medveda.

„Ja se zovem Hariton Ernšo“, promumla mladić, „i savetovao bih vam da to ime poštujete!“

„Nisam pokazao nepoštovanje“, odgovorio sam, smejući se u sebi dostojanstvenosti s kojom je objavio svoje ime.

Gledao me je duže nego što sam ja hteo njega da gledam, jer sam se bojao da ću pasti u iskušenje da mu ili izvučem uši ili da se glasno nasmejem. Počeh da se osećam zaista nelagodno u tom prijatnom porodičnom krugu. Sumorna duhovna atmosfera je prevagnula i više nego potrlla fizičku udobnost koja me je okruživala; odlučio sam da budem oprezan kad i treći put dođem pod ovaj krov.

Pošto je obed završen, a niko nije proslavio ni reči da bi otpočeo razgovor, pridoh prozoru da vidim kako je napolju. Ugledao sam tužan prizor: mrkla noć se spustila pre vremena, a nebo i brda se spojili u oštrom kovitlacu vetra i vejavice.

Nisam se mogao uzdržati da ne uzviknem: „Mislim da sad ne mogu ići kući bez vodiča. Putevi su već zavejani; a i da nisu, teško da bih video stopu pred sobom.“

„Haritone, oteraj ovce pod trem ambara. Zatrpaće ih sneg ako ostanu celu noć u toru, i stavi jednu dasku pred njih“, reče Hitklif.

„Šta da činim?“, zapitah, a bes mi je rastao.

Ne dobih odgovor; a kad sam pogledao po sobi, video sam samo Džozefa kako unosi kofu kaše za pse i gospođu Hitklif kako se, nadnesena nad vatru, zabavlja paljenjem šibica koje su pale s police kad je vraćala na mesto kutiju za čaj. Džozef spusti svoj teret, pogleda kritički po sobi i promuklim glasom reče:

„Čudim se kako samo možete tu da stojite zaludni kad su svi izašli! Ali vi niste ni za šta i ne вреди vam govoriti – nikad se nećete popraviti, već ćete otići đavolu kao i vaša mati!“

Za trenutak sam pomislio da se ovaj govor odnosi na mene i, prilično razdražen, koraknuh prema matoroj hulji da ga izbacim napolje. Međutim, u tome me spreči odgovor gospođe Hitklif.

„Bestidni matori licemeru! Zar se ne bojiš da te đavo ne odnese čim pomeneš njegovo ime? Opominjem te da me ne izazivaš, jer ću tražiti od đavola da te odnese meni za ljubav. Stoj! Pogledaj, Džozefe“, nastavila je uzimajući dugačku, crnu knjigu s police. „Pokazaću ti koliko sam napredovala u crnoj magiji. Uskoro ću znati sve njene tajne. Crvena krava nije crkla slučajno; a tvoj reumatizam teško da se može računati kao delo providenja!“

„Oh, to je bezbožno, bezbožno!“, dahtao je starac. „Neka nas gospod spase od zla!“

„Neće, nevaljalče! Ti si okoreli grešnik – gubi se, ili ću ti zaista učiniti neko zlo! Sve ću vas izvajati od voska i ilovače, i

prvom koji pređe granice koje sam odredila neka... ali neću da kažem šta će biti s njim – videćeš! Odlazi, u tebe gledam!“

Lepe oči male veštice dobiše izraz podrugljive zlobe, a Džozef, dršćući od straha, žurno izađe, moleći se i uzvikujući „bezbožnice“. Smatrao sam da se ona tako ponaša da bi napravila jednu, ne baš veselu, šalu, i kad ostadosmo sami pokušah da je zainteresujem za svoju nedaću.

„Gospođo Hitklif“, rekoх iskreno, „oprostite mi što vas uznemiravam. Ubeđen sam da neko ko ima lice kao što je vaše mora biti dobrog srca. Molim vas, pokažite mi kako da nađem put do kuće. Znam isto toliko kako da stignem tamo koliko i vi kako da nađete put za London!“

„Idite putem kojim ste došli“, odgovori ona, nameštajući se u stolici, sa svećom i dugačkom otvorenom knjigom pred sobom. „Kratkа savet, ali najbolji koji vam mogu dati.“

„Ako čujete da su me našli mrtvog u nekoj močvari ili jami punoj snega, zar vam savest neće šapnuti da je to delimično i vašom krivicom?“

„Zašto? Ja vas ne mogu ispratiti. Ne bi me pustili ni do baštenskog zida.“

„Vi! Ne bih mogao od vas tražiti ni prag da prekoračite zbog mene po ovakvoj noći“, uzviknuh. „Želim da mi *kažete* kako da nađem put, a ne da mi *ga pokažete*, ili da nagovorite gospodina Hitklifa da mi dâ vodiča.“

„Koga da vam da? Tu smo on, Ernšo, Zila, Džozef i ja. Koga biste hteli?“

„Zar nema momaka na imanju?“

„Nema. Nikog više nema.“

„Znači da moram ovde ostati.“

„To uredite sa svojim domaćinom. To se mene ne tiče.“

„Nadam se da će vam ovo poslužiti kao lekcija da se tako olako ne odlučujete na lutanje po ovim brdima“, ču se Hitklifov strog glas s kuhinjskih vrata. „Što se tiče ostajanja ovde,

nemam smeštaj za posetioce. Ako ostanete, morate spavati u istoj postelji s Haritonom ili Džozefom.“

„Mogao bih da spavam na stolici u ovoj sobi“, odgovorih.

„Ne, nikako! Tuđinac je tuđinac, bilo da je bogat ili siromah; neću da ostavim nikog samog u prostoriji u kojoj ja nisam“, reče nevaspitana hulja.

Ova uvreda učini kraj mom strpljenju. Izrazilih svoje gnušanje, jurnuh pored njega u dvorište i u žurbi se sudarih sa Ernšoom. Bilo je tako mračno da nisam mogao naći izlaz, i dok sam lutao okolo, čuo sam još jedan primer njihovog uljudnog ponašanja. Najpre mi se učini da je mladić prijateljski raspoložen prema meni.

„Ići ću s njim do parka“, reče.

„Ići ćeš s njim dođavola!“, uzviknu njegov gospodar, ili šta mu je već bio. „A ko će da se stara o konjima?“

„Važniji je ljudski život nego to što se jedno veče niko neće postarati za konje. Neko mora poći“, promrmlja gospođa Hitklif, ljubaznije nego što sam se nadao.

„Ne po tvojoj zapovesti!“, odvrati joj Hariton. „Ako ti je stalo do njega, bolje je da čutiš.“

„U tom slučaju, nadam se da će ti se njegov duh često javljati, a nadam se da gospodin Hitklif neće više dobiti nijednog zakupca dok postoji Grejndž!“, odgovori ona oštro.

„Čujte, čujte, ona baca kletve na njih!“, mrmljao je Džozef, prema kome sam išao.

Sedeo je blizu, pa je mogao sve čuti, i muzao krave pri svetlosti fenjera, koji ščepah bez ikakvog ustručavanja, doviknuh da ću mu ga sutra poslati i jurnuh prema najbližim vratnicama.

„Gazda, gazda, ukrao je fenjer!“, povika starac i pojuri za mnom. „Hej, pseto! Hej, vučjače! Drž' ga, drž' ga!“

Dok sam otvarao vratnice, dva čupava čudovišta ščepaše me za grlo, oboriše me i ugasiše svetlost, a grohotan Hitklifov i Haritonov smeh dovede do vrhunca moj bes i poniženje. Na

sreću, životinjama kao da je više bilo stalo da protegnu šape, da zevaju i mašu repom nego da me živog prožderu, ali mi nisu dale da se dignem, pa sam morao ležati na zemlji sve dok se njihovi zli gospodari ne smilovaše da me oslobode; a onda, gologlav i drščući od ljutine, naredio sam zlotvorima da me puste napolje, da će ih zlo snaći ako me zadrže još jedan minut, i izgovorio nekoliko nepovezanih pretnji o osveti koje su po beskrajnoj dubini jetkosti podsećale na *Kralja Lira*.

Od jakog uzbuđenja počeo da mi obilno krvari nos, a Hitklif se još uvek smeja dok sam ja i dalje grdio. Ne znam kako bi se završio ovaj prizor da se tu ne nađe osoba razumnija od mene i blagonaklonija od mog domaćina. To je bila Zila, snažna domaćica, koja je najzad izašla da vidi oko čega se digla galama. Mislila je da me neko od njih tuče, i ne usuđujući se da napadne gospodara ona uperi artiljeriju svog jezika na mlađeg nevaljalca.

„Lepo, gospodine Ernšo“, povika, „pitam se samo šta li ćete još učiniti! Hoćemo li da ubijamo ljude na svom kućnom pragu? Vidim da ova kuća neće nikad biti za mene – pogledajte jadnog mladića, on se guši! Uh, uh! Ne možete tako otići. Uđite, ja ću to izlečiti; budite sad mirni.“

Izgovarajući ove reči, ona mi iznenada sasu pola litra ledene vode za vrat i uvuče me u kuhinju. Gospodin Hitklif uđe za nama, a njegova slučajna veselost brzo se pretvori u uobičajenu zlovolju.

Bilo mi je veoma zlo, osećao sam vrtoglavicu i nesvesticu, pa sam bio prinuđen da prenoćim pod njegovim krovom. On naredi Zili da mi da čašu brendija, a onda ode u unutrašnju sobu. Ona me je tešila zbog moje tužne nezgode i, poslušavši njegovo naređenje, od koga sam malo živnuo, povelala me na spavanje.